

Píše Michael Špirit

(E*forum, 01. 06. 2016)

Prosloveno při odhalení souboru sedmi reliéfů Viktora Karlíka Cesta Jana Hanče, které se uskutečnilo v den 100. výročí Hančových narozenin (30. května 2016) ve spisovatelově rodném městě Plzni, v Křížkových sadech u Masných krámů.

Kromě jedné básnické sbírky, která vyšla v roce 1948, byly všechny další literární texty Jana Hanče (1916–1963) publikovány posmrtně. Na vině tomu byl komunistický režim, který zabráňoval šíření svobodné umělecké tvorby, stejně jako spisovatelovo zdraví, jež Hančovi doprálo pouhých 47 let. Obě skutečnosti ale nemusejí být jedinými příčinami toho, že autor své prózy a básně nikdy vydané nespátřil. V jeho textech nečteme jen ironické nebo zlostné zmínky na adresu režimistických autorů, ale také vyjádření o tom, jak se sám učil psát způsobem, který by ho uspokojoval. A když k němu dospěl, hledal novou nebo přiměřenější cestu. Jejím průvodním rysem byl předpoklad, že spisovatel nemá myslet na čtenáře. Nebyl to projev pýchy, ale důsledného soustředění na věci tvorby, na úsilí vyslovovat se jednoduše o nejpodstatnějších věcech života, jako je bolest, umění nebo smrt. Jsem přesvědčen, že to byl právě tento postoj, který inspiroval Viktora Karlíka k vytvoření reliéfů se shrnujícím titulem Cesta Jana Hanče.

Málokdy se stane, aby ve veřejném prostoru bylo instalováno dílo, jež by se svou ideou a provedením přibližovalo esenci toho, koho nebo co chce uctít. Karlík především nechává mluvit Hančův text. Sedm citátů vybral z různých míst Hančovy knihy, ale když si je přečteme souvisle, mohou se nám tyto úryvky složit v souvislé poselství, které říká: Nejsme na tomto světě první, a po celou dobu, co tu budeme, bychom na to neměli zapomínat. O všem rozhoduje naše opravdovost a schopnost nebo neschopnost ohýbat hřbet při získávání různých výhod.

Umístění litinových reliéfů situuje literaturu do prostoru, který si obvykle s vysokým uměním nespojujeme. V mnoha svých textech Hanč srovnává písemnictví s věcmi denní potřeby: „Každé ‚madame‘ na veřejných záchodech váží si neskonale víc, protože vím, že nad sebou drží tíhu života a nefixluje. Čistý záchod, zásoba měkkého papíru, mýdlo a čistý ubrousek k utření rukou je reálná pomoc lidstvu v kamenných stezkách velkoměsta, neokázalou a nedoceněnou pomocí. Ale zbytečná a nabubřelá slova ve sbírkách vydávaných, aby se neřeklo, že neholdujeme kultuře a poesii?“ Nebo: „Stát se spisovatelem není rozhodně o nic těžší než se stát instalatérem. Jak kdo, já však dobrý a spolehlivý klozet necením méně nežli dobrou knihu. Malér je jedině v tom, že instalatéry nepohrřbívají do Slavína, ačkoliv tam už leží nejeden, který by měl co dělat, aby se zásluhou o lidské blaho vyrovnal instalatérovi.“ Usazení reliéfů na

chodník, po němž se šlape, na nějž se plive nebo spontánně vykonává činnost ještě více znesvěcující, tak ve výmluvné zkratce souzní s Hančovým neiluzivním životním postojem i estetikou. Věřím, že pro lidi, kteří tu běžně procházejí, bude tento úsek patřit k těm, na něž se při svých každodenních pochůzkách budou těšit.

P. S. V novinách místopředsedy vlády a ministra financí věnovali v sobotu 28. 5. Hančovi celostránkový článek. Cca ze čtyř pětín je v něm vše bez uvedení pramene převzato z komentáře k nové edici Událostí Jana Hanče, která vychází v těchto dnech. Zbylá část textu, kterou autor článku kompiloval z jiných zdrojů nebo v ní uplatnil vlastní nápady, je plná chyb a nesmyslů. Správně je v ní jen přístavek ve větě: „Zprvu bydleli nedaleko centra, v Podskalí, ve čtvrti přiléhající k Vltavě.“

www.ipsl.cz